

Viering: Hoor je mij? (Psalmen)

24 februari 2013

Overweging: Horen en gehoord worden

Hoor je mij, hoor je mij, hoor je mij!

Hoor je mij, want ik ben bang, doodsbang, alle grond is onder mijn voeten weggeslagen.

Hoor je mij, ik heb je nodig. Zo'n kreet om hulp is van alle tijden.

Ook psalm 4 begint met zo'n noodkreet. In de vrije vertaling van Oosterhuis staat er:

*Hoor mij wees niet doodse stilte,
geef mij antwoord als ik roep!*

en de meer letterlijke Naardense vertaling begint met:

*Als ik roep, antwoord mij, God van mijn recht,
schep in de benáuwing mij rúimte,-
schenk mij genáde en hóór mijn gebéd!*

Volgens de overlevering is psalm 4 geschreven door David, David de masjiach, de gezalfde, door Samuel gezalfd als tweede koning van Israël, de meest geliefde koning.

Is deze David zó alleen geweest?

Wie de boeken Samuel 1 en 2 leest ziet een rauwe David in een rauwe tijd:

- David, de jonge herder die Goliath verslaat met zijn slinger;
- David, de jongen die op de harp speelt voor Saul als die depressief is;
- David die aan het hoofd van het leger van Israël tegen de Filistijnen strijdt, vele, vele malen, zijn hele leven door;
- David, die koning Saul, als bruidsschat voor diens dochter Michal, 100 voorhuiden van Filistijnen moet leveren en er binnen de gestelde termijn 200 levert, het is haast te bizar voor woorden;
- David die al kort daarop halsoverkop moet vluchten omdat Saul hem wil doden;
- David, die zijn boezemvriend Jonathan, zoon van diezelfde Saul, daarom nooit meer zal terugzien;
- David die na de dood van Saul koning van Juda wordt, maar Israël nog moet veroveren op degenen die het huis van Saul trouw blijven;
- David die zijn zoontje verliest, in het besef dat het kind sterft door zijn schuld;
- David, de oude koning, die moet vluchten voor zijn zoon Absalom, die hem van de troon wil stoten.

Ja er is vaak alle reden voor hem om te roepen:

*Hoor mij, wees niet doodse stilte,
geef mij antwoord als ik roep.*

Zoals er ook nu nog alle reden is om dat te roepen als je je alleen voelt, verlaten, verraden, niet gehoord. Het is een roep tot de ander, met een kleine letter, maar vooral de Ander met een hoofdletter.

*Antwoord mij, God van mijn recht
schep ruimte in de benauwing
schenk mij genade en hoor mijn gebed.*

Als je het boek Samuel leest, heb je het idee dat David die Ander met een hoofdletter kende als geen ander.

Steeds weer vraagt David aan God: 'zal ik optrekken tegen de Filistijnen en de Filistijnen verslaan?'

En dan antwoordt de Ene bijna steeds 'Ja, ruk uit en versla hen'.

En dan trekt David op met de Israëlieten en verslaat de Filistijnen.

Ik geloof niet in een God die je zo concreet aanroept en die dan zo ondubbelzinnig antwoord geeft. En ik denk dat voor veel van jullie ook zo is.

'Wat is een gebed, een noodkreet dan wel zonder een God die je antwoord geeft?' vroegen we ons af in de voorbereidingsgroep. We kwamen niet verder dan:

- 'Met het uitspreken van je zorgen en je nood maak je soms voor jezelf nog weer eens duidelijk hoe het zit;
- het lucht op, het zijn niet alleen jouw zorgen meer nu je ze hebt gedeeld. Je hebt je benauwenis in zekere zin kunnen loslaten.'

En als je je zorgen uitspreekt tegen de ander met een kleine letter (en misschien is dat in zekere zin wel hetzelfde als de ander met een hoofdletter) dan verwacht je toch niet dat die ander meteen een oplossing aandraagt?

Want een kant en klare oplossing bestaat meestal niet, zeker niet meteen en kant en klaar van een ander. Jij moet zelf je benauwenis, je moeilijkheden, overwinnen. Maar daarbij wil je wél gehoord worden. De ander mag daarbij best zwijgen, soms graag zelfs, als het maar geen doodse stilte is.

Joke vertelde het verhaal van iemand die zei: "Na het overlijden van mijn echtvriend, geloofde ik niet dat ik ooit nog gelukkig zou kunnen zijn. Ja, ik zou verder leven, maar altijd in het besef dat hij er niet meer is. Maar ongeveer een half jaar later - toen ik met iemand een kopje koffie aan het drinken was - bemerkte ik plotseling dat ik lachte en helemaal gelukkig was. Ik dacht op dat ogenblik helemaal niet aan mijn verdriet. En daar had ik niets voor hoeven te doen. Het was er zo maar. "

Precies dat gevoel is treffend beschreven in een gedicht van Judith Herzberg, dat ik jullie wil voorlezen.

VRAAG, VRAGEN

*Je ging erheen om te genieten
ik heb genoten, zeg je, maar is dat echt?
Geniet je over je verdriet heen
eronderdoor, of blijft het begeleiden
en mis je dan bij ieder scherp
profiel al is het maar van bergen
in de verte, haar, om te zeggen:
Zie je, of om naast haar te staan?*

*En als je echt geniet, is dat dan opzet,
een plan, een doel verwerkelijk,
omdat je weet: hier moet ik het mee doen,
voortaan mee toe?*

*Of blijft het begeleiden,
zoals die krekels, weet je
die velden vol met
ongegraasde klaver? En hoe de regen
op elk blaadje liggen bleef?
Hoe dat alléén beleefd?*

*Of overvalt het je
zomaar op straat
terwijl je niets betaald hebt
niets van plan was
zeker genieten niet -
en niets bijzonders ziet?*

Judith Herzberg - uit de bundel Bijvangst

Het verlies is er nog steeds, maar er zijn momenten dat je het kan loslaten. Dat je weer kan genieten. Zo'n gevoel van geluk kan je niet afdwingen, je kan het alleen toelaten – of niet. En als je merkt dat je gehoord wordt, help dat.

'God heeft geen andere handen dan onze handen', zeggen we vaak, en ik zou daaraan willen toevoegen 'God heeft geen andere oren dan onze oren'. Dragen en gedragen worden. Horen en gehoord worden, ze horen bij elkaar zoals mensen bij elkaar horen, jij en jij en ik.

*Uit mijn afgrond hoor ik roepen:
geef mij ruimte wijd als hemel.
Mens, hoe lang nog
hou je vast aan schijn en noodlot?
Kom tot inkeer.*

*Hij geeft antwoord als je roept.
Hij geeft ruimte, wijd en als hemel.*

Tot slot: Een buitenlander die asiel aanvraagt in Nederland wordt gehoord, zoals dat heet. Maar hoort de Nederlandse overheid de nood van de vreemdeling wel echt? Of wordt alleen gezocht naar een mogelijkheid om niet te hoeven horen? Want een asielaanvrager mag in de praktijk alleen in Nederland blijven als hij vanwege de situatie in het land van herkomst echt niet geweigerd kán worden. Ieder ander moet terug. Ook als het land van herkomst terugkeer weigert, bv. bij gebrek aan de juiste papieren. En dan is de asielzoeker stateloos, rechteloos, illegaal, niemand.

Luister naar het tweede gedeelte van de psalm, in de woorden van Oosterhuis:

*Hier nu, hoor mij. Kom tevoorschijn
Niet om 't een of ander roep ik,
Om een nieuwe aarde schreeuw ik
als een vrouw in barensweeën.*

*Zal ik ooit nog veilig wonen,
slapen in een droom van vrede?
Ja ik zal nog – geef mij antwoord.
Hoor mij. Wees niet doodse stilte.*

Laat die schreeuw gehoord worden.